

SHB 126 SOSYAL HİZMETTE TEMEL KAVRAMLAR

Konu 8: Yaşlı Refahı Alanı Temel Kavramlar

Öğr. Gör. Ezgi Arslan Özdemir

Demografik Dönüşüm

- Doğurganlık hızının düşüşü ile birlikte **yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki payı giderek artmaktadır.**

Türkiye'de Demografik Dönüşüm

İlk nüfus sayımının yapıldığı 1927 yılından beri Türkiye nüfusu bazı yıllarda oranla değişmesine rağmen **sürekli artış eğiliminde** olmuştur.

1940-1945 yıllarında İkinci Dünya Savaşı etkisiyle nüfus artış hızı binde **10,5**

1955-1960 yıllarında savaşların sona ermesi ve refah seviyesinin yükselmeye başlaması ile binde **28,5**

2000 yılından itibaren ise nüfus artış hızları azalmaya başlamıştır.

2008 yılında binde 13,1 olan nüfus artış hızı

2015 yılında binde 13,4,

2019 yılında binde 13,9,

2020 yılında binde **5.5** olmuştur.

Yaşlılık Olgusu

- ✓ Yaşlılık olgusu bir sorun olarak kabul edilmezken toplumsal yaşlanma bir sorun olarak kabul edilmektedir.

Sosyal Hizmet ve Yaşlılık

Geriatrid; yaşlılık ve hastalıklarını konu edinen tıp dalı.

Gerontoloji; yaşlanma ve yaşlılığın bedensel, psişik, sosyal, tarihsel ve kültürel yönlerini tarif eder, açıklar ve bunlara müdahale olanaklarını inceler. Disiplinlerarası anlayışa sahip, yaşlanma olayını konu edinen bilim dalıdır. Gerontoloji ayrıca yaşlanma fizyolojisi olarak da tanımlanır.

Gerontolojik sosyal hizmet ise sosyal hizmet yöntem ve tekniklerini kullanarak, yaşlı bireylerin yaşlılıkla birlikte ortaya çıkan fiziksel, ruhsal, sosyal ve ekonomik sorunlarına çözüm yolları bularak, onların ve ailelerinin yaşam kalitelerini arttırmayı amaçlamaktadır.

Sosyal hizmet uzmanlarının görev aldığı gerontolojik ve geriatrik sosyal hizmet uygulama alanları;

- ✓ *hastanelerin yatarak ve ayakta tedavi üniteleri (1. basamak, 2. basamak ve 3. basamak sağlık kurumları),*
- ✓ *yaşlı bakım değerlendirme ekipleri,*
- ✓ *yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri,*
- ✓ *engelli bakım ve rehabilitasyon merkezleri,*
- ✓ *toplum ruh sağlığı merkezleri,*
- ✓ *yerel yönetimler,*
- ✓ *ruh sağlığı merkezleri,*
- ✓ *60 yaş ve üzerine hizmet veren kıdemli hukuk servisleri (senior legal services —SLS-),*
- ✓ *evsizlere yönelik hizmetler (homelessness services),*
- ✓ *palyatif bakım servisleri,*
- ✓ *sivil toplum kuruluşları (STK) ile koruyucu ve önleyici hizmetler*

Kurumsal Bakım

- Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri de *'bedensel, zihinsel ve ruhsal özürleri nedeniyle normal yaşamın gereklerine uyamama durumunda olan kişilerin, fonksiyon kayıplarını gidermek ve toplum içinde kendi kendilerine yeterli olmasını sağlayan beceriler kazandırmak veya bu becerileri kazanmayanlara devamlı bakmak üzere kurulan sosyal hizmet kuruluşları'* olarak tanımlanmaktadır. Kanunun 4.maddesinde sosyal hizmet programlarının uygulanmasında öncelik verilenler arasında yaşlılar da yer almaktadır.
- Kanunun 9.maddesi (b) bendi ile **'Korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç, çocuk, sakat ve yaşlıların tespiti, bunların korunması, bakımı, yetiştirilmesi ve rehabilitasyonlarını sağlamakla** Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının görevi olarak tanımlanmıştır. Yaşlılara yönelik sosyal hizmetler, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda bir daire başkanlığı tarafından yürütülmekte idi (bu kurum kapatılarak tüm birimleri ve yetkileri 2011 yılında kurulan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na devredilmiştir).

Evde Bakım Modeli

- ✓ *5378 sayılı Engelliler Kanunu ile evde bakım hizmetlerinin verilmesi imkânı sağlanmıştır. Buna göre, bakıma muhtaç engelli bireyler için nitelikli ve sistemli bakım hizmetlerinin verilmesine yönelik düzenlemeler getirmekte ve öncelik, kurum bakımından çok kişinin sosyal ve fiziksel çevresinden ayrılmaksızın bakımının sağlandığı, **evde bakım modeline** yer verilmektedir.*
- ✓ *Bu amaca karşın, model yalnızca ailede bakım veren kişiye ücret ödemek ile sınırlıdır.*
- ✓ *Evde bakım hizmeti ücreti uygulaması 2006 yılında 8 kişi ile başlamıştır, 2021 yılı Ocak-Eylül döneminde 60 yaş ve üzeri 132 bin yaşlıya destek verilmiştir.*
- ✓ *Evde profesyonel bakıcı ya da destek hizmetleri sağlanmamaktadır.*

Toplumsal Bakım

- ✓ Türkiye'de toplumsal bakım düzeyinde yerel yönetimler özellikle de **büyükşehir belediyeleri** hizmet sunmaya başlamışlardır.
- ✓ Resmi Gazete'de 23/7/2004 tarihi ile yayınlanan "Büyükşehir Belediyesi Kanunu" na göre Büyükşehir belediyesinin uzun süreli bakım konusunda görev, yetki ve sorumlulukları tanımlanmıştır.
- ✓ **Büyükşehir belediyeleri;** *sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri* ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak ile görevlendirilmiştir.

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

- **"Kamu Kurum ve Kuruluşları Bünyesinde Açılacak Huzurevlerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik**
- **"Sosyal Hizmet Kuruluşlarında Bakımı Sağlanan Engelli ve Yaşlı Bireylere Harçlık Ödenmesine İlişkin Yönetmelik'**

Kaynaklar

- ✓ 1)Yaşlılığa Çok Yönlü Bakış. Yaşlılar İçin Sosyal Hizmet. Baş Editör: Prof. Dr. Emine Özmete. Kitap Editörü:Prof. Dr. Emine Özmete. Hedef Yayıncılık ve Mühendislik. Ankara, 2018.
- ✓ 2)Gerontolojik Sosyal Hizmet. Ed. Emre Birinci. Nobel Akademik Yayıncılık. Ankara,2021.